

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Boljševizem v krizi.

Boljševizem doživlja veliko notranjo krizo. O tem nam pričajo poročila, ki prihajajo zadnje čase iz Moskve. To pa nam potrjujejo tudi razprave, ki so izšle 1. 1921. in so sestavljene na podlagi boljševiških virov. Preden se začnemo z njimi pečati, hočemo v glavnem razjasniti vprašanje, za katero gre.

Oktober leta 1918., ko so boljševiki z nasilnim prevratom prišli do vlade, razbivši ustavotvorno skupščino v Petrogradu, so se delavci polastili vseh tovarn, kjer so ustanovili takozvane delavske tovarniške komitete (odbore). Ponekod so delodajalce takoj razlastili, ponekod pa jih še trpeli dalje, ker se niso čutili sposobne, da obrat vodijo. Delovanje teh komitetov je vspricho nizkega stanja socialne izobrazbe ruskega delavstva bilo pod vsako kritiko. Korupcija, ki je izvirni greh ruskega javnega življenja, je tudi tu dovršila svoje delo. Delavski komiteti so skupaj s tehnikami, ki so jih morali obdržati v službi, porabili vse zaloge surovin, stroji so se pokvarili, člani komitetov pa so si odkazovali plače, ki so skupno z visokimi plačami delavstva oškodovale obrat. Delavstvo pa si vkljub visokim plačam ni veliko opomoglo, ker je produkcija vsled takega gospodarstva začela bliskovito padati. K temu pride še dejstvo, da so strokovne organizacije bile slabo razvite in so svoje sile izrabljale v divjem političnem boju in v državljanski vojski, ker so baltijoni rdeče armade spričo nezanesljivosti kmetijskega prebivalstva zahtevali vse sile delavstva.

Isti proces se je vršil v prometu, zlasti pri železnicih. Odgovorno vodstvo je prenehalo delovati, vse odredbe so morale iti skozi železničarske komitete, zavladala je nepopolna anarhija, štrajk je sledil štrajku. 70% vseh lokomotiv je postalo za službo popolnoma nesposobnih, a ostale komaj zmagujejo promet. Proge se ne popravljajo. Vsak poizkus, vzpostaviti normalni promet, je naletel na odpor od strani komitetov, na delomrznost nezavednih delavskih mas in na tehnične težkoče, katerim delavstvo ni bilo kos. Komiteti, strokovne organizacije in sovjeti — vse to se je zmešalo med seboj v divji kaos, v katerem ni bilo nobenega odgovornega vodstva. Gospodar so bili vsi in nobeden.

Ko je moskovski vrhovni sovjet odredil splošno nacionalizacijo, t. j. podružabljenje vsega proizvodstva, kar se je zgodilo že leta 1918., se razmere niso čisto nič izboljšale. Vsled tega so po dveletnih organizacijskih poizkusih moskovski oblastniki prišli do spoznanja, da je treba kreniti v popolnoma drugo smer. Ljening in Trockij sta čez noč zavrgla sveto kolegialno načelo (delavski odbori) ter postavila za načelo, da se mora produkcija postaviti pod odgovorno vodstvo, ki imej neomejeno oblast nad ednim faktorjem produkcije, t. j. nad delavstvom. Namesto prejšnjega kapitalističnega zasebnega lastnika in delavskega komiteta, ki je sledil prvemu, je sovjet zdaj postavil enega ali več ravnateljev in tehnične strokovnjake, njim ob strani pa so postavili neke delavske sovete, ki pa že zato nimajo odločilne besede, ker imajo direktorji in tehniki polovico vseh glasov, sovjeti pa so postali polagoma nekaj izvršilni organ centralnega gospodarskega sovjeta, predstavljajočega vladno birokracijo. Sam Trockij je dejal, da se imajo direktorji in tehniki ter sploh vsi izvršilni organi najvišjega vladnega gospodarskega sveta smatrati kot generali produkcije, delavci pa kot poslušni vojaki.

Danes je položaj tak: Delavstvo je militarizirano, štrajki so po vojaškem kazenskem zakonu prepovedani. Delavec nima pravice, izbirati si mesto svojega dela. Ravnatelji so neomejeni gospodarji nad delavstvom, plače niso več enake. Uvedeno je akordno delo po kapitalističnem sistemu, 8 urni delavnik se je umaknil 11 in 12 urnemu; dela se na povelje. Prihodnjič se bomo na podlagi omenjenih del s tem podrobno pečali.

Ustavni načrt Ljudske stranke predložen.

Belgrad, 13. februarja. V soboto je zastopnik Jugosl. kluba predložil ustavnemu odboru svoj ustavni načrt, na podlagi katerega naj se uredi naša država. V naslednjem podajemo kratek in nepopoln izveček tega načrta.

Država naj se razdeli v več pokrajin, ki naj bi imele skupen denar, državljansko pravo. Dalje bi skupni parlament sklepal o okvirni zakonodaji o vseh stancovski pravnih zadevah, o razmerju Cerkve do države, o šolstvu, socialni politiki in sodstvu. Skupne bi bile finance za kritje skupnih državnih stroškov. Država bi imela pravico vpeljati skupni in enotni progresivni dohodninski davek.

POKRAJINSKA VLADA.

Vse drugo naj bi spadalo v področje pokrajinskih oblasti. Slovenija s Prekmurjem naj bi tvorila pokrajino za se! Vsaka pokrajina, okraj in občina ima svoj zbor, oz. odbor, ki si volijo svoje predsedstvo.

Pokrajina ima svojo vlado, ki jo sestavi predsednik. Pokrajinska vlada je najvišji izvršilni organ pokrajinske avtonomije ter šteje poleg predsednika še več članov, ki prevzamejo po enega izmed naslednjih poslov: Notranje zadeve, trgovina in obrt, javna dela, šume in rude, kmetijstvo, agrarna reforma, prehrana, zdravstvo, socialna politika, pravosodje in finance.

PRESEDNIK DEŽ. VLADE.

Predsednika imenuje vladar izmed treh kandidatov, ki jih je določil iz svoje srede deželni zbor. Člani vlade so odgovorni v vseh zadevah deželnemu zboru. Proti njihovim rešitvam v avtonomnih zadevah je dopustna le pritožba na pokrajinsko upravno sodišče.

Predsednik dež. vlade načeluje tudi vsej civilni državni upravi. Dež. vlade so v teh zadevah odgovorne osrednji ministrom, predsednik vlade pa je kot šef državne uprave v pokrajini odgovoren le ministrskemu svetu.

Pokrajinska vlada imenuje, premešča in odstavlja uradnike vseh resortov, ki jih uprav-

lja avtonomno. Od 6. razreda dalje mora to potrditi pristojni minister.

POKRAJINSKI ZBOR.

Posli dež. zbora so: Volitev 3 kandidatov za predsednika, zakonodaja v vseh stvareh, ki niso izrečno pridržane osrednji zakonodaji, javne naprave, pokr. finance (dež. imetje in davki). To velja posebno za deželne doklade na državni dohodninski davek, za zemljiški in hišni davek, davek na špekulacijo in borzne kupčije, davek od prirastka vrednosti in trošarine (alkohol).

Dež. zbor se snide navadno dvakrat na leto, da reši proračun in rač. zaključek.

OSREDNJI PARLAMENT.

Osrednji parlament sestoji iz dveh zbornic, iz politične in socialno gospodarske. Voli se za 4 leta.

Politična zbornica obstoji iz 200 poslancev, ki so izvoljeni na podlagi splošne in enake, tajne in direktne volilne pravice.

Socialno gospodarska zbornica obstoji iz 200 poslancev, ki jih 100 izvoli ljudstvo na podlagi tajnih in direktnih volitev, 100 pa jih izvolijo delegati deželnih stanovskih zastopov.

Politična zbornica rešuje vse politične zadeve, druga pa gospodarske.

Obe zbornici skupaj tvorita plenum parlamenta, ki sklepa o vojni in miru, o carinskih in trg. ter političnih dogovorih s tujimi državami ter o dež. proračunu.

NEKATERE DRUGE DOLOČBE.

Nadaljnje točke izpopolnjujejo stari vladni ustavni načrt. N. pr.:

Osebnna lastnina nalaga socialne dolžnosti in se ne sme uporabljati v nasprotju z običnimi koristmi. Dolžnost dela velja za vse državljane, ki morejo delati.

Vzgoja otrok. O verski vzgoji otrok odločajo stariši, ki jo poverijo osebam njihovega zaupanja. Skrb za splošno umsko izobrazbo otrok imej država. Vendar pa ne sme biti v nasprotju z načeli vere, ki ji pripadajo otroci.

Odkrite nerednosti v Trboveljski družbi.

V škodo delavcu, konzumentu in državi.

DLU Belgrad, 13. febr. (ZNU) Današnja »Politika« piše pod naslovom »Trboveljska afera«, kako je ministrska komisija odkrila v rudnikih Trboveljske premo-gokopne družbe, ki so bili dosedaj gnezdo rudarskih stavk in so v rokah dunajskega kapitala, velike nerednosti. Pri pregledovanju knjig se je ugotovilo, da so lastniki premo-govnikov potvorili produkcijske cene premoga za več kot 100 odstotkov, da so mogli dobivati nedovoljene visoke dividende. Cene premoga so se radi tega dvigale, prebivalstvo se je pritoževalo radi vedno večje draginje, država pa, ki je rabila dve tretjini vsega trboveljskega pre-

moga, je bila prizadeta še v večji meri. (Pa ne le država in konzument, tudi delavstvo samo je trpelo pod temi razmerami. Opozorjamo le na zadnje mezdno gibanje, ko se je družba branila delavstvo pošteno plačati, češ, da tega brez povišanja cen premoga ne zmore. Tedaj je vlada stala na strani družbe in je grozila delavstvu. Sedaj je jasno, kdo je kriv povišanju cen premoga, ali delavec ali kapitalist.) List vprašuje, kako je mogoče, da niso državni uradniki treh ministrstev, ki so imeli nadzorovati nad premo-govniki, že prej odkrili teh mahinacij.

Izid ljudskega štetja v Ljubljani.

Uradni podatki.

LDU Ljubljana, 14. februarja. Mestni magistrat objavlja nastopne začasne številke ljudskega štetja v mestni občini Ljubljani brez predmestij: Prebivalcev 53.072, moških 26.268, žensk 26.804. Državljanov kraljevine SHS je 48.246, tujih državljanov 1611, neodločenih 3215. Po veroizpovedi je pravoslavni 2046, rimsko-katoliški 50.323, grško-katoliški 38,

evangeljskih 264, muslimanov 236, izraelitov 91, drugih 15, brez konfesije 59. Po materinskem jeziku je Slovencev, oziroma Srbohrvatov 50.275, drugih Slovanov 760, Romunov 13, Italijanov 175, Nemcev 1690, Madžarov 65, Arnavtov 3, drugih narodnosti 91. Sedaj se vrši revizija ljudskega štetja, ki pa v glavnem ne bo mnogo vplivala na objavljeni izid.

Boji med socialisti in fašisti v Italiji.

LDU Rim, 12. febr. (Stefani) Kakor javljajo listi, je prišlo v arsenalu in Tržiču (Monfalcone) med delavskimi in stavka-jočimi delavci do spopada, pri čemer so na obeh straneh streljali. Pri tem je bilo

nekaj oseb ranjenih. Kasneje so se spopadli socialisti in fašisti, ki so napadli delavsko zbornico. Pri tem je bila ena oseba ubita in 15 ranjenih.

Zahteve francoskega delavstva.

LDU Pariz, 13. februarja. (DunkU.) Splošna zveza strokovnih organizacij je izdelala program, ki obsega nastopne točke: 1. Razširjenje sindikalnega prava tudi na uradnike. 2. Osemurni delavnik. 3. Delavsko varstvo potom ustanovitve statistične službe, kakor tudi kontrole, pri kateri sodelujejo delavske organizacije. 4. Ustanovitev splošne delavske zavarovalnice, ki obsega vse nevarnosti, katerim so izpostavljeni delavci, kakor tu-

di zvišanje pokojnin. 5. Razširjenje delavske zakonodaje in delavskega varstva tudi za kmetijske delavce. 6. Enakopravnost tujih delavcev s francoskimi glede vseh delavskih pogojev. 7. Izenačenje delavnih pogojev vsega sveta. Splošna zveza strokovnih organizacij zahteva dalje podpravljanje veleobratov in nadzorovanje podjetij, pri katerem so udeleženi delavci ter je sestavila program za vzpostavbo opustošenih ozemelj.

»POSLEDNJI DNEVI V POMPEJIH«
NA DRUGI STRANI

Milijonarske hiše.

Lansko poletje se je započel oni srditi boj za stanovanja, ki ga je vodil dr. Gosar kot poverjenik za socialno skrbstvo. Ljudstvo je v celoti odobravalo namere tedanjega poverjenika. Le en klic je šel iz barak in kleti, iz vagonov in iz podstrešij: Milijonarji naj si zidajo hiše!

Vzlic skrajno besnemu odporu kapitalistov in liberalcev ter njihovih belgrajskih ministrov je dr. Gosar tedaj vendarle prisilil milijonarje da so se udali. Enemu, ki se ni hotel udati, je bilo po poteku določenega roka stanovanje odvzeto. Drugi pa so podpisali pogodbo, glasom katere bodo do 1. oktobra 1920 začeli z delom. Kdor ne bi v določenem roku začel z zgradbo hiše, zapade kavcijo, ki jo je moral plačati. To ga pa ne odveže še od dolžnosti, da mora vseeno zidati hišo. Pač pa je tedanja vlada milijonarjem dovolila, da se združijo v posebno zadrugo, ki naj z združenim kapitalom, nekaj nad 3 milijone kron, zgradi več hiš s 24 stanovanji za prizadete milijonarje. Pod poverjeništvom dr. Gosarja je bil ves kapital za zgradbo 24 stanovanj zagotovljen. Šlo je še za 8 stanovanj.

Tedaj je dr. Gosar odstopil s svojega mesta, ker je v Belgradu popolnoma zavladala demokratska stranka, zagovornica milijonskega kapitala v državi. Za dr. Gosarem je prišel dr. Ravnihar, ki se za to zadevo ni brigal. Za dr. Ravniharjem pa smo dobili g. Ribnikarja, ki se za to stanovanjsko akcijo še manj brigal.

Gospod poverjenik Ribnikar ne čuti v očigled strašni stanovanjski bedi prav nobene potrebe, pobrigati se, kaj dela ona zadruga milijonarjev, ki bi že s 1. oktobra morala začeti graditi hiše, Tista zadruga, ki ima s svojimi več kot 3 milijoni kapitala po pogodbi dolžnost, da zgradi hiš za 24 stanovanj, tista zadruga se ne gane. In nikogar ni, da bi jo k temu prisilil. Niti tega ne vemo, kam je šlo tistih 100.000 kron iz stanovanjskega fonda, ki so kot kavcija zapadli, ker se do 1. oktobra ni začelo zidati.

Tako se pri nas dela socialna politika, tako je pri nas socialno skrbstvo za brezstanovance.

Vprašamo: Zakaj zadruga milijonarjev še ni začela z delom? Zakaj se nihče ne pobriga, da bi trdovratne milijonarje prisilil, da izpolnijo obveze, do katerih so se zavezali s pogodbo pod dr. Gosarjem?

Vprašamo: Kaj je z zapadlimi kavcijami 100.000 kron? V kake namene so porabljene?

Vprašamo: Ali je več vredno 30—40 milijonarjev, ki poceni bivajo v tujih hišah, ali so več vredne številne proletarske družine, ki ginejo v mrazu po vagonih, barakah in kletih?

Vprašamo: Ali je socialno skrbstvo ustanovljeno za zaščito milijonarjev ali za zaščito revnega ljudstva?

Od zastopnikov kapitalizma je pričakovati, da ščitijo interes milijonarjev.

Kdo naj pa brani reveža? Kapitalistična buržuazija je grobokop državne misli v srcih delovnega ljudstva!

Minister in dinar kot davkoplačevalec.

Belgrajska »Republika« navaja iz uradnih davčnih poročil v »Službenih Novinah«, da je leta 1919. plačal minister na razpoloženju Z. M. Jovanović, ki dobiva za svoje »razpoloženje« po 6000 dinarjev ali 24.000 K plače na leto, 5 dinarjev davka, dninar Nikola Kravljanc pa 11420 D, voznik M. Jovanović istotoliko davka. Iz tega malega primera, ki je le eden izmed nešteti enakih, se dobro vidi, kateri sloji v državi plačujejo davke, a kateri jih uporabljajo.

PROTI ZASUZNJENJU NEMČIJE.

LDU Saarbruecken, 13. febr. (Wolff) Strokovno društvo krščanskih rudarjev je priredilo včeraj zborovanje, kjer je bila soglasno sprejeta resolucija, ki zahteva, da ustvari Francija možnost za prodajo premoga iz saarskih premo-govnikov, ki jih ima Francija. Resolucija zahteva od urada mednarodne rudarske zveze, naj doseže, da ostane del ruhrskega premoga, ki bi se moral izročiti, v Nemčiji, da se bo na ta

Širite „NOVI ČAS“

način lahko spravil v promet saarski premož. Enak sklep je izdala nemška rudarska zveza.

Politični dogodki.

— Socialna demokracija v boju za kvanto. Avstrijska zvezna vlada je prepovedala nadaljnje predstave Schnitzlerjevega umazanega dela »Reigen« (Kola), o katerem je rekel svobodnomisljeni nemški kritik, da bi pljunil vsaki igralci, ki bi hotela v njem nastopati, v obraz. Vsled te prepovedi je vsa dunajska socialistična burzua zila na nogah. »Arbeiter-Zeitung« trobi na juriš, a dunajski župan Reumann je sklical konferenco, na kateri je naenkrat postal najhujši avtonomist in izjavil, da ima na Dunaju le on odločati, kaj se sme vprijeti in kaj ne in da si te pravice ne bo dal od nikogar vzeti. Marksisti hočejo za svobodo pornografije nastopiti celo v parlamentu. To so isti ljudje, ki ob vsaki priliki zasmehujejo katoliške cerkvene prireditve, ki se nesramno obregajo ob katoliške praznike in zatirajo verske vaje v šoli. Za vdejevanje verskega pričanja ne priznavajo svobode, pač pa grede na reko siti pohoti, da se sme javno naslajati ob svinjskem koritu. Ali bo socialistično delavstvo res trpelo to sramotno početje?

— Cerkveno vprašanje na češkoslovanskem v Rim. Kakor poročajo iz Rima, je češkoslov. zunanji minister dr. Beneš ob svojem obisku v Vatikanu predložil načrt o ločitvi cerkve od države v češkoslov. republiki. Državni podtajnik Ceretti je dr. Beneš pojasnil, v katerih točkah cerkev ne bi mogla popustiti tudi tedaj, ako naj bi se ločitev izvršila temeljem konkordata, kakor to želi praška vlada.

Dnevni dogodki.

— Umrli je včeraj zjutraj v deželni bolnici v Ljubljani g. Franc Končan, ključavničarski mojster v Domžalah. Že dalj časa je bolehal na apnenju žil. Ranjki je bil globoko veren, odlični politični pristaš SLS, ki je svoja krščansko socialna načela vedno neustrašeno udeleževal tudi v javnem življenju. Spoštovali in cenili ga niso le lastni občani, ampak je bil znan daleč okrog po svoji močati odločnosti in poštenosti. Ko je med vojno z vso požrtvovalnostjo vodil županske posle, je bil zlasti ubogim in potrebnim vedno na razpolago s svetom in dejanjem. Kat. izobr. društvo in vse krajevne organizacije so se zbirale v njem najdelavnejšega člana. — Večni pokoj plemeniti duši! Truplo prepeljejo na domače pokopališče. Težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

— Proti veseljačenju in pijančevanju. Deželna vlada je izdala naslednjo pametno naredbo: Veseljačenje in pijančevanje sta prekoračila meje dopustnosti. Medtem ko nekateri sloji trpe lakoto in pomanjkanje, pripravljajo drugi denar čez vse mere in zapeljujejo ljudstvo sploh k zapravljenosti. Vsled tega odredim glede društvenih vesellic, plesov na povabljenih gostih in drugih prireditvah, ki se vrše izven gostiln in kavarn, sledeče: 1. Alkoholne pijače se pri teh prireditvah smejo točiti in uživati le do 23. (triindvajsete) ure; 2. godba sme igrati le do 24. (štirindvajsete) ure; 3. kakak taka prireditev se mora končati v takem času, da se dotični prostori najpo-

neje ob 1. uri popolnoma izprazni; 4. srednješolska mladina in osebe, ki niso izpolnile 18. leta svoje starosti, se takih plesov ne sme udeleževati. Društva, ki bi se pri svojih prireditvah ne držala teh predpisov, se bodo razpustila. S tem odlokom se nikakor ne izpreminjajo predpisi glede policijske ure za gostilne in kavarne. Izjeme teh predpisov se nikomur in pod nobenim pogojem ne smejo dovoljevati.

— Ukinjenje sprejemanja 20 dinarskih bankovcev pri poštnih uradih. Poštno ravnateljstvo poroča: Po razpisu kr. ministrstva za pošto in brzojav od 11. t. m. št. 6709 smo sprejemanje 20 dinarskih bankovcev pri podrejenih uradih danes ukinili. Uradi imajo nalog, da napotijo občinstvo podružnicam »Narodne banke« v Ljubljani in Mariboru v zamenjavo takih bankovcev.

— Davek na razkošna stanovanja je vpeljala berlinska mestna občina.

— Železniška nezgoda v Zid. mostu. V soboto popoldne se je v Zidanem mostu pripetila železniška nezgoda, ki — hvala Bogu — ni zahtevala žrtv. Na postaji je stal mariborski vlak št. 45, ki pripelje v Ljubljano okrog 3. ure popoldne. Za njim je privozila lokomotiva od zagrebškega vlaka, ki se je zaletela v zadnje vagon in tri razbila. V vagonih so se nahajali rekruti, ki so se vozili k vojakom, a se ni nobenemu nič hujšega primerilo.

— Omejitve priseljevanja v Ameriko. Senatni odbor v Washingtonu pripravlja nov zakonski načrt o omejitvi priseljevanja. Po tem načrtu bi se smelo v bodoče v vsakem letu priseliti le 5 odstotkov vsake tamkaj naseljene narodnosti, in od teh petih odstotkov zopet le največ ena petina na mesec. Po tem računu bi odpadlo na ozemlje stare Avstro-Ogrske 83.500 novih izseljencev na leto.

— Proti latinici na železnici. LDU Belgrad, 13. februarja. (ZNU) Danes je poslanec Leaković iz Srema posetil ministra za promet Jočo Jovanovića ter se mu pritožil, da so v zadnjem času odstranili na nekaterih železniških postajah napise v latinici. Posl. Leaković je zaprosil ministra, naj na podrejene organe izda naredbo, da se strogo drže ministrske odredbe, da morajo biti na prekosavskih železniških postajah izdelani napisi najprej v latinici in potem v cirilici, v Srbiji pa najprej v cirilici in na drugem mestu v latinici. To je v interesu pomirjenja prebivalstva. Minister je obljubil, da bo izdal tako naredbo.

— Črne koze v Duplici pri Kamniku. Iz Kamnika nam poročajo 13. t. m.: V Duplici so se pojavile črne koze. Doslej je obolela družina 4 glav, od katerih pa še ni noben umrl. V sredo je zdravnik ugotovil črne koze. Od jutri dalje se vrši cepjenje koz otrokom po šolah in delavcem na Perovem. Doslej se bolezen ni širila.

— Dohodki belgrajske občine na trošarini. Meseca januarja 1921 je imela belgrajska občina na trošarini dohodkov 960 tisoč 262/27 dinarja proti 32.302/15 din. leta 1919.

— Bitka med Kašeljčani in Zadobravci. Dne 6. t. m. ob 11. uri ponoči so se vračali fantje iz Kašlja in Zadobrave iz Petračeve gostilne pri Sv. Jakobu ob Savi domov. Pri mostu čez Savo so se fantje, kateri so bili razdeljeni v dve skupini, pričeli prepirati. Prepir se je razvil v pravo bitko, v kateri je bil ranjen Jakob Zajc iz Zg. Kašlja, ki je bil z nožem ranjen v

desno pleče. Po končani bitki so morali Zajca odpeljati v ljubljansko bolnišnico; dalje je bil ranjen z nožem Anton Višnovar iz Zg. Kašlja in v desno pleče Ivan Snoj iz Sp. Zadobrave. Po končanem boju sta prišla približno o polnoči Anton Mihelič in Ignacij Zajc iz Zg. Zadobrave k hiši Antona Snoja v Sp. Zadobravo, kjer sta pred hišo št. 27 izzivala Ivana Snoja. Čez nekoliko časa je priletel v hišo četrt kg težak kamen, ki na srečo ni nikogar zadadel, dasi je bilo 6 oseb v hiši. Orožnika, narednik Franc Lemut in kaplar Vinko Vovk, sta dne 9. t. m. aretirala Antona Peternela, Ignacija Zajca, Antona Černeča in Antona Miheliča iz Zadobrave in jih izročila ljubljanskemu deželnemu sodišču, pri katerem bodo zmagovalce v bitki pri št. jakobskem mostu po postavi primerno nagradili.

— Lisica s pastjo vred ukradena. Lovskemu zakupniku Francu Kuraltu v Šenčurju je bila v gozdu Vukovska brezovica ukradena v past ujeta lisica s pastjo vred.

Ljubljanski dogodki.

— Sestanek zaupnikov kršč. soc. organizacij. V torek dne 15. t. m. ob 6. uri zvečer se vrši zaupniški sestanek v prostorih konzumnega društva, Kongresni trg 2. Poročal bo dr. Kulovec o organizacijskem gibanju na Nemškem. Prosimo gotove in točne udeležbe.

— Jutri ima krajevni odbor SLS za frančiškanski in kolizejski okraj sejo ob pol 20. uri v Jugoslovanski tiskarni I. nadstropje. Vsi odborniki naj se zanesljivo udeležijo.

— Umrli na Laverici. V soboto zjutraj so našli vasišči Dalnje vasi pri Laverici v hiši št. 15 na sobnem pragu v vrat zabodeno vdovo Ivano Možina. Sodna komisija obstoječa iz preiskovalnega sodnika Antona Avseca ter zdravnikov dr. Lesjaka in dr. Tičarja je ugotovila dejanski stan. Gre za roparski umor. Morilec je nabrže njen pastorek.

— Aretacija in trošarina. Ravnatelj trdke »Svetla« v Ljubljani dr. Markovič je bil od finančne uprave obsojen na tri milijone globe zaradi tega, ker je skril trošarini podvržene predmete, veliko množino žarnic. Dr. Markovič se sedaj izročil v preventivni zapor deželnega sodišča, ker je begosumen.

— Korupcija v stanovanjskem uradu. Z ozirom na vest nekaterih listov, da ni povoda zadove še dalje preiskovati, ker je edino le suspendirani uradnik povzročal nerednosti, se nam poroča, da je potrebno preiskavo z največjo odločnostjo nadaljevati v vseh smereh. Nam se zdi to prav. Po pritožbah, ki so se slišale skozi dolgo časa o poslovanju v tem uradu moramo soditi, da nerednosti ni mogel zakriviti le en sam podrejen uradnik.

— Pomanjkanje govejega mesa v Ljubljani. Na Vodnikovem trgu se zadnje dni mnogo govori o »štrajku« mesarjev. Stojnice pri Mahrovi hiši, kjer prodajajo goveje meso, so zelo slabo založene z mesom. Mesarji zahtevajo povišanje cen mesa, kar so že zadnja poročila kratko omenjala. Tržno nadzorništvo doslej še ni ukrenilo nikakih korakov, da bi odstranilo krizo na ljubljanskem mesnem trgu, krizo, katero je povzročilo v zadnjem času zelo razvito izvoznikarstvo. Veliki mesarji so začeli izvažati zaklano živino v Trst in na Dunaj. Tržaški in dunajski agentje pokupijo vse. Dunajčanje izvažajo na Dunaj ne samo prvovrstno fino meso, ampak tudi kosti, drob in pljuča, skratka cele zaklane vole. V klavnici koljejo celi dan lepe, debele vole, a tega mesa

Ljubljancem ne okusi. Cene živi živini so v zadnjem času poskočile na 18 kron. Znan nam je slučaj, da je neki mesar-izvoznikar plačal 60.000 K za par pitanih volov.

— Glede šolskih uspehov na liceju sme prejeti to-le pojasnilo: »Učni uspehi so dobri, kajti padlo je samo 12 odstotkov gojenk. Glede plesa so pa na liceju tako strogi predpisi, kakor na nobenem drugem zavodu v Ljubljani.« To popravljamo, da se ne bo zavodu in gojenkam godila krivica.

— Zaradi nepravilne vožnje se bodo morali zagovarjati pred okrajnim sodnikom Knezov hlapec Josip Kregel, dalje Ivan Wolf, mesarski pomočnik Anton Zajc, ker je podrl z vozom Antonijo Flasič, Franc Rezar, ker je pustil konja brez nadzorstva, sam pa odšel v gostilno, in Martin Lenarčič iz Visokega.

Naša društva.

— d Šentjakovski Orel ima jutri dne 15. t. m. ob pol 8. uri zvečer redni fantovski večer v društvenih prostorih. Bratje člani se naprošajo, da se gotovo in zanesljivo udeležijo. — Predsednik,

Kultura.

— k Demetrova nagrada podeljena avtorju »Zidanja Skadra«. Na seji razsodišča (dr. Turčič, dr. Livadič, dr. Senoa in dr. Stražnički), ki ima odločevati o podelitvi Demetrove hrvatske nagrade za l. 1920, je bilo sklenjeno, da se nagrada podeli pisatelju dramskega poema »Zidanje Skadra« g. Mirku Koroliji. Nagrada znaša 20 tisoč kron. Ta sklep razsodišča je predložen vladi, da ga potrdi.

— k Razmere na angleškem knjižnem trgu. Kakor priobčuje organ angleških založnikov »Publishers Circular and Booksellers Record«, je bilo l. 1920 na Angleškem izdanih 11.005 knjig, torej za 2383 knjig več, nego l. 1919. Razmere so se zboljšale, ali še vedno te številke ne dosega višine števila izdanih knjig pred vojno. Leta 1913 je bilo namreč izdanih 12.379 knjig. Največji prirastek kažejo v minoletem letu romani; njih število je naraslo za 888, nato pridejo potopisi, narasli za 252, spisi za mladino za 206, znanstvena dela za 163, pravniški spisi za 102. Veliko manj interesa se kaže za dela, ki govorijo o verskih problemih, njihovo število se je znižalo za 187. — Pri nas Slovenci nismo nobenega takega lista, ki bi nam statistično prikazoval razmere na našem knjižnem trgu. Pred vojno je Slov. Matica redno vsako leto priobčevala slov. bibliografijo v »Zborniku« in je l. 1913 izdala Šleibingerjevo bibliografijo za l. 1907 do 1912. Med vojno je priobčil Šleibinger v »Carniolu« in »Naši knjigi« (prilogi Lj. Zvona l. 1917) nekaj podatkov, sedaj pa, ko se je naša knjižna produkcija nadvse pomnožila, je vse zaspalo. Trebalo bi, da se Šleibinger zopet loti tega dela in ga izpopolni s statistiko, ali pa vsaj stopi v stik z zagrebškim »Književnim vesnikom«, ki o slovenskih knjižnih razmerah ne poroča povsem točno.

Odgovorni urednik Anton Marinko.

Izdaja konzorcij »Novega časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

E. Bulwer: Poslednji dnevi v Pompejih.

»Zelim samo,« je rekla čez nekoliko časa, »da bi se ne bil prenegil. Znabiti je prekmalu nezadovoljen, kakor vsi, ki preveč pričakujejo.«

»Potemtakem ni srečen v svojem stanu — pa tisti Egipčan, ali je bil tudi svečenik? Ali je imel kako korist pri nabiranju novincev za sveto družbo?«

»Ne. Glavna njegova skrb je bila najina sreča. Misli je, da je pospeševal s tem bratovo srečo. Siroti sva.«

»Kakor jaz,« je rekel Glavk z globokim pomenom v svojem glasu.

Jona je povesila oči, ko je zopet povzela besedo.

»In Arbak nama je skušal nadomestiti stariše. Moraš ga poznati. On ljubi duha.«

»Arbak! Sem že znan z njim, vsaj govori, kadar se srečava. Da ne bi imel tvoje hvale, ne bi hotel nič več izvedeti o njem. Moje srce se rado nagiblje ljudem mojega naroda. Ampak ta temni Egipčan se mi s svojim mračnim čelom in ledenim nasmehljajem vidi, kakor da bi mogel celo samo sonce zatemniti. Tak je videti, da bi človek mislil, da je, kakor Krečan Epimenid, preživel štirideset let v jami in da mu je potem dnevna svetloba vedno bila nekaj nenaravnega.«

»A je liki Epimenid dober, moder in prijazen,« je odgovorila Jona.

»Oj, srečen je, da ga hvališ! Ni treba, da bi imel še druge vrline, da ga vzljubim.«

»Njegova mirnost, njegova hladnost,« je

rekla Jona izogibajoč se predmetu, »so nemara zgolj utrujenost od prejšnjega trpljenja, podobno kakor je ona-le gora« — in pokazala je proti Vezuvi — »ki jo vidimo tako mirno in temno v daljavi, nekoč netila zdaj za vedno ugašen ogenj.«

Obadva sta se ozrla proti gori, ko je Jona govorila te besede; ostalo nebo se je že kopalo v rožastih, nežnih barvah, nad sivim vrhuncem pa, ki se je vzdigoval sredi gozdov in vinogradov, ki so se takrat razprostirali do polovice gore, je visel črn, usodepoln oblak, edina mračna stvar v celi pokrajini. Ko sta zrla tja, ju je iznenada obšla nerazumljiva žalost, in v oni simpatiji, koje jih je ljubezen že naučila in ki jima je velela pri najhujšem ganjenju, najmanjši slutnji zlateči se drug k drugemu, so se njuni pogledi v istem trenutku obrnili od gore in se srečali polni nepojmljive nežnosti. Kaj jima je bilo treba besedi, da bi si povedala, da se ljubita!

SESTO POGlavJE.

Ptičar iznova ujame ptico, ki mu je pravkar ušla, pa nastavi mreže novi žrtvi.

V povesti, ki jo pripovedujem, se dogodki kopičijo in slede hitro drug za drugim kakor v žaloigri. Pišem o dobi, ki so v nji dnevi zadostovali, da so dozoreli sadovi celih let.

Zadnje čase Arbak ni mnogo zahajal v Jonino hišo, kadar pa jo je obiskal, ni nameril na Glavka, niti še ni dotle nič vedel o ljubezni, ki je tako iznenada stopila med njega in njegove načrte. Skrb za Joninega brata ga je tudi primorala, da je za nekaj časa prekinil s svojim zanimanjem za Jono samo. Nenadna izprememba, ki je prevzela mladeničovo dušo, je vzbudila in vznemirila njegov po-

nos in njegovo sebičnost. Tresel se je strahu, da ne bi izgubil ukaželnega učenca. Izida pa navdušenega služabnika. Apecid ni zahajal več k njemu na obisk ali po svet. Redkokdaj ga je mogel dobiti; neprijazno se je obračal od njega, je celo bežal pred njim, ko ga je ugledal v daljavi. Arbak je bil eden onih visokih in mogočnih duhov, ki je bil vaje obvladovati druge, in se je razvnel ob misli, da bi se mu izmuznil iz roke človek, ki je bil nekoč njegov. In prisegel je v svojem srcu, da mu Apecid ne more uteči.

In s tem sklepom se je napotil skozi gosto zaraščen gozdič v mestu, ki je ležal med njegovo in Jonino hišo, kamor je bil namenjen, in je spotoma nepričakovano nameril na mladega Izidinega svečenika, ki je slonel ob drevo ter zrl v tla.

»Apecid,« je rekel ter prijazno položil roko mlademu možu na rame.

Svečenik se je zganil in prvi njegov nagib je bil, da bi pobegnil. »Sin moj,« je rekel Egipčan, »kaj pa se je prigodilo, da se me želiš izogibati?«

Apecid je molčal in mrko zrl na tla, ustnice so mu vtrpale in prsi so se mu dvigale od vznemirjenja.

»Govori, prijatelj,« je nadaljeval Egipčan. »Govori. Nekaj ti teži dušo. Kaj mi imaš povedati?«

»Tebi — nič.«

»Kako to, da si tako nezaupljiv do mene?«

»Ker si mi sovražnik.«

»Pogovoriva se o tem,« je rekel Arbak s tihim glasom, prijel upornega svečenika za roko in ga peljal do ene od klopi, ki so bile raztresene po gozdiču. Tam sta sedla, in v njuni mračni postavi je bilo nekaj sorodnega

s senco in samoto onega kraja.

Apecid je bil v cvetu svojih let, vendar je bil videti celo bolj utrujen od življenja kakor Egipčan — njegove nežne, redovite poteze so bile izmučene in brez barve, oči so mu bile upadle in so mrzlično žarele, njegov život je bil prezarana upognjen, in modre, napete žile njegovih rok, ki so bile majhne kakor ženske, so pričale o slabosti obnemoglih mišic; obraz mu je bil močno podoben Joninu, vendar je bil njegov izraz docela drugačen od veličastnega, duševnega miru, ki je preveval s tako božansko mirnostjo lepoto njegove sestre. Pri njej je bilo opaziti navdušenje, ki pa je bilo vedno brzdano; to je tvorilo čar in neznost njenega obličja, in človeka je obšla želja, da vzbudi duha, ki je spaval, ki pa očitno ni spal. Pri Apecidu pa je vsa zunanost izražala vnetost in strastnost njegovega značaja, in soditi po divjem ognju njegovih oči, veliki širini senc v primeri z višino čela, trepetajoči nemirnosti ustnic, je bilo videti, kakor da domišljija in misli obvladajo in zatirajo duševni del njegove narave. Pri sestri se je domišljija ustavila ob zlatem cilju pesništva, pri bratu pa je zabredla v bolj nedolajljive in netelesne vizije, in zmožnosti, ki so navdajale enega z duhom, so pretile drugemu z blazno stjo.

»Praviš, da sem ti sovražnik,« je dejal Arbak; »poznam vzrok te nepravilne obdolžbe — postavil sem te sredi Izidinih svečenikov, njihova zvijačnost in sleparstva so ti upirajo, ti misliš, da sem tudi tebe prevaril — čistost tvojega duha je užaljena in ti si domišljuješ, da som eden od sleparskih —«

(Dalje.)